

Justis- og beredskapspartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
16/7726

Vår ref.
16/00157/633
Saksbeh. Morten Sickel

Vår dato
9.6.2017

Høringssvar fra Statens strålevern

Statens strålevern (Strålevernet) er myndighet og fagdirektorat for atomsikkerhet, all bruk av stråling, naturlig stråling, radioaktiv forurensing i miljøet. Strålevernet forvalter atomenergilovent, strålevernloven, og forurensingsloven når det gjelder radioaktivt avfall og utslipp. Vi er sekretariat for, medlem av og leder for Kriseutvalget for atomberedskap. Strålevernet er også en part i høringsuttalelsen sendt fra Kriseutvalget for atomberedskap.

Strålevernets behov for støtte fra Sivildforsvaret

Sivildforsvaret bistår Strålevernet med oppgaver innen den norske atomberedskaps-organisasjonen ved håndtering av atomulykker, strålingshendelser og akutt radioaktiv forurensing. Innen disse områdene utgjør Sivildforsvaret en svært viktig ressurs, som blant annet har følgende generelle fortrinn:

- Tilstedeværelse over hele landet
- Relativt rask responstid
- Erfaren samvirkeaktør ved en hendelse
- Synlig tilstedeværelse (uniformert), gode kommandolinjer og god kommunikasjon

Sivildforsvaret bidrar i dag med måle-, rensings- og innsatskapasitet og vil dermed være en viktig aktør for å kunne utføre tiltak på vegne av Kriseutvalget for atomberedskap, f.eks. kartlegging av radioaktivt nedfall, sikring av forurensede områder, akutt evakuering og rensing av forurenset personell og befolkning.

Viktigheten av Sivildforsvarets tilstedeværelse over hele landet kan ikke understekes nok, da hendelser med radioaktivt og nukleært (RN) materiale kan skje hvor som helst i landet, både på fastland og i kystnære områder.

Med et trusselbilde for RN som nå også innbefatter økt tilstedeværelse av atomubåter i norske farvann, bruk av radioaktivt materiale i terrorøymed, angrep på nukleære installasjoner og bruk av kjernefysiske våpen på norsk jord, vil kapasitetene til radiactjenesten være svært viktige også i fremtiden.

Strålevernets bruk av Sivilforsvarets ressurser:

Radiac: Radiactjenesten er en landsdekkende mobil måle- og prøvetakingsressurs innen radioaktivitet med relativt kort responstid. Radiactjenesten er i utgangspunktet designet for kartlegging av større radioaktivt nedfall gjennom målinger og prøvetaking av miljøprøver. De har også kompetanse og utstyr som kan brukes ved andre hendelser med radioaktivt materiale og har ved flere anledninger bistått nødetater ved hendelser hvor det har vært mistanke om at radioaktivt materiale har vært involvert.

Mobile renseenheter (MRE): MRE er en mobil ressurs som kan gjennomføre rens av forurenset personell for eksempel etter en hendelse med radioaktiv forurensning. I et større atomscenario ser vi primært MREs rolle som en støtte for oppryddingsmannskaper, mens for mindre, lokale hendelser vil også rens av publikum være aktuelt.

Andre kapasiteter:

Strålevernet har i dag en avtale med Sivilforsvaret om transport av vårt mobile laboratorium og Sivilforsvaret er også aktuell for transport av annet utstyr ved en RN-hendelse. Strålevernet er for tiden i en dialog med Sivilforsvaret om bruk av ytterligere ressurser, blant annet Sivilforsvarets telt til logistikkoppgaver og mannskaper for andre enkle, men personkrevende oppgaver.

Statens stråleverns innspill til de 4 ulike konseptene

I det følgende vil konsekvenser for Strålevernet ved de forskjellige konseptvalgene bli drøftet. Etter hva vi kan se, innebærer ingen av alternativene store endringer for generell logistikk- og transportstøtte for oss, så vi fokuserer på betydningen for radiac- og MREtjenesten.

Konsept 0 «Nullalternativet»

Dagens situasjon med opplæring og bruk av radiactjenesten er en minimumsløsning. Øvelsesressursene er i laveste laget og vi opplever i kontakt med distriktene at Sivilforsvaret er avhengig av lokale ildsjeler for å ha en akseptabel drift av tjenesten.

Konsept 1 «Nødvendig styrking»

Slik dette konseptet er beskrevet, vil radiactjenesten stort sett bestå som i dag, og med en øket øvelsesmengde vil mannskapene bli dyktigere til å utføre sine oppgaver. Strålevernet vil kunne bistå Sivilforsvaret med å utvikle konsepter for å få et best mulig utbytte fra den økede øvelsesmengden.

Konsept 2 «Tilpasset fremtidens samfunnsbehov»

I konsept 2 er det eksplisitt sagt at radiactjenesten skal beholdes, og integreres som en del av FIG-strukturen. Radiactjenesten er ikke nevnt ytterligere, så vi kan se for oss forskjellige modeller. I den enkleste modellen blir opplæring i radiactjenesten omtrent som på dagens nivå, men noe mer øvelse enn i dag vil være ønskelig. Med kasernerte mannskaper vil det være mulig med raskere

responstid. Dette er en god løsning for Strålevernet, og vi ser gjerne at en større del av den økte tiden for opplæring og øvelse blir brukt til radiactjenesten, Vi vil dermed kunne få en ytterligere profesjonalisering av denne. Vi kan også se for oss en spesialisering med fornyet, mer avansert instrumentering og ytterligere oppgaver innen regional håndtering av RN-hendelser. Strålevernet vil også her kunne bistå med å videreutvikle radiactjenesten for å få en optimal tjeneste med de tilgjengelige ressursene.

Konsept 3 «Spisset»

I et spisset konsept er radiactjenesten foreslått nedlagt. Dette vil være en svært problematisk situasjon for Strålevernet og norsk atomberedskap. Vi vil måtte opprette en tilsvarende målekapasitet gjennom andre aktører for å opprettholde en nasjonal måleberedskap til bruk ved atomulykker, strålingshendelser og lokal radioaktiv forurensning. Det er per i dag ingen andre aktører enn Sivilforsvaret som har landsdekkende målepatruljer og det står ingen aktører klare til å overta et slikt samfunnsoppdrag.

Det vil være forbundet med mye arbeid og store kostnader å opprette et nytt system med en annen /andre aktør(er) enn Sivilforsvaret. Det vil ta flere år å bygge en tilstrekkelig kompetanse hos en ny aktør. Dersom konsept 3 skulle bli valgt, vil vi på det sterkeste be om at endringene i Sivilforsvaret ikke skjer før det er opprettet nye kapasiteter, da en mulig lengere periode uten nasjonal måleberedskap vil være en sterk svekkelse av den nasjonale atomberedskapen, både for å kunne håndtere store nasjonale hendelser med nedfall i større deler av landet og evnen til å assistere nødetater og andre ved mindre, lokale hendelser med radioaktivt materiale.

Videre er MRE foreslått nedlagt. Dette er også problematisk for atomberedskapen da Sivilforsvaret i dag er den aktøren vi støtter oss på ved behov for rensing av innsatspersonell og befolkning. Et bortfall av MRE er mindre kritisk for Strålevernet enn bortfall av radiactjenesten, like fullt må en slik tjeneste overtas av andre aktører. Det er flere samfunnsaktører som har behov for MRE og et slikt samlet behov må ivaretas.

Konklusjon

Sivilforsvaret ivaretar i dag mange viktige oppgaver for Statens strålevern og norsk atomberedskap. Av disse tjenestene er radiactjenesten en unik nasjonal ressurs. Dersom denne blir avvirket, vil det være nødvendig å bygge opp en tilsvarende tjeneste hos en annen / andre aktør(er). Dette vil medføre store kostnader og en lengre periode med svekket nasjonal krisehåndteringsevne for RN-hendelser.

I **konsept 0** (nullalternativet) forutsetter vi at dagens funksjoner opprettholdes. Det er imidlertid behov for en styrking av radiactjenesten for å fjerne etterslep innen kompetanse og utstyr. Uten en slik styrking, vil tjenesten fortsatt være avhengig av lokale ildsjeler og dermed ikke være bærekraftig over tid, selv om den for øyeblikket er på et akseptabelt nivå de fleste steder i landet.

I **konsept 1** «Nødvendig styrking», og i enda større grad **konsept 2** «Tilpasset fremtidens samfunnsbehov», vil det være aktuelt med en videreutvikling av radiactjenesten som vi mener vil styrke norsk krisehåndteringsevne innen RN-hendelser. Statens strålevern vil kunne stille ressurser til rådighet for å videreutvikle en fremtidig radiactjeneste.

For Strålevernet vil **konsept 3** «Spisset» være svært problematisk. Det vil føre til en svekkelse av norsk krisehåndteringsevne for RN-hendelser i en lengre periode og bruk av mye ressurser for å bygge opp et nytt landsomfattende målesystem hos andre aktører med tilsvarende kapasiteter som dagens radiactjeneste.

Strålevernet vil anbefale at en fremtidig utvikling av Siviltforsvaret skjer med en modell tilsvarende konsept 2 men kan også leve med en modell tilsvarende konsept 1. Vi anser konsept 0 som ikke bærekraftig og konsept 3 vil føre til en svekket atomberedskap inntil det er gjort store investeringer.

Med hilsen

Ole Harbitz
direktør

Per Strand
Avdelingsdirektør